

quidem verum est de proprio ac temporali jure ad justitiam pertinente, quod temporali dominio æquivalet, et pecunia quædam est, quia, quantum est in se, vendi potest. Illud ergo intelligendum est de jure aliquo spirituali, quale est jus decimarum, vel jus commendæ, vel aliud simile; hoc enim per se non est materia paupertatis, ut dixi, quamvis pecunia ipsa, vel quidquid illi æquivalet, quod virtute talis juris exigi potest, statim subjecta sit voto et legibus paupertatis.

CAPUT V.

QUÆ SIT MATERIA PROXIMA VOTI SIMPLICIS PAUPERTATIS, ET CONSEQUENTER AD QUID OBLIGET HOC VOTUM.

1. *Duobus modis votum paupertatis fieri potest.*—Ut possimus de hac materia generaliter loqui, supponere necesse est, dupliciter posse fieri votum paupertatis: primo, integre et totaliter, comprehendendo scilicet omnia, quæ honesta paupertas includere potest; vel solum partialiter, promittendo videlicet unam vel alteram conditionem paupertatis, non tamen omnem; quod enim utroque modo fieri possit, constat, tum quia hoc pendet ex intentione voventis, et ex parte materiæ non est repugnantia; nam etiam per hominum contractum potest quis alienare usum vel usum fructum rei, non alienando dominium; ergo et per votum potest abdicare unum, et non aliud. Patet etiam a simili, nam votum castitatis, et integrum, et partiale esse potest, ut supra tetigimus, et infra etiam dicendum est; ergo et votum paupertatis.

2. *In quo sensu procedat questio.*—In præsentem ergo de voto integro paupertatis loquimur, quia explicata tota materia, et obligationibus ejus, inde constabit ad quid obligent vota partialia juxta intentiones voventium; ex illis enim pendent talia vota; nam si paupertas absolute et simpliciter promittatur, et neque tacite, neque expresse limitatio aliqua adhibeatur ex intentione voventis, integrum et completum votum judicandum est, id est, obligans ad totam illam paupertatem, quam aliquis sancte et honeste profiteri potest, ut late ostendit Navarr., comment. 2 de Reg., n. 20; distinxerat enim triplicem paupertatem, scilicet, non habendi alienum injuste, non habendi proprium nisi ut instrumentum virtutis, et simpliciter non habendi, et subdit, qui paupertatem simpliciter vovet, hanc

etiam vovere; quod quidem comparatione aliarum duarum mihi videtur manifestum, quia paupertas voluntaria, qualis est illa quæ vovetur, simpliciter dicta, nec de prima, nec de secunda dicitur, secundum communem modum concipiendi et vovendi. Addimus vero etiam in tertio modo posse esse latitudinem, nam potest quis se privare libero usu rerum, et non dominio, et secundum hanc etiam comparationem votum paupertatis simpliciter factum totam ejus materiam comprehendit, sicut castitatis votum cum eadem proportione, quia paupertas, sicut et castitas, includit quamdam negationem quæ omnia destruit, si non limitetur, estque de se integra privatio.

3. Secundo, ut possimus explicare materiam proximam hujus voti, necessarium est breviter exponere varios respectus, seu morales habitudines quas homo habere potest, et nomine juris late sumpto comprehenduntur; tractaturque a Theologis in principio materiæ de justitia, latiusque a jurisperitis, et breviter attigit Navarrus, in Comment. 1 de Regular., a n. 12. Hujusmodi autem sunt dominium, seu proprietas, ususfructus, possessio cum jure possidendi, jus utendi, et usus vel possessio rei, facti tantum, ut vocant; item administratio rei, vel quoad jus, vel quoad factum tantum.

4. *Dominii definitio et explicatio.*—Dominium (perfunctorie nunc illud definiendo) est *principale jus disponendi de re aliqua in quemcumque usum lege non prohibitum*; his enim verbis recte explicatur moralis illa facultas, quam dominus habere censetur circa rem suam, omnis enim talis facultas jus appellatur; quia tamen non omne jus est dominium, ut ex dicendis constabit, ideo illud ponitur loco generis, aliæ vero particulæ distinguunt dominium ab aliis juribus minus perfectis, quæ statim exponemus. Bartolus vero in leg. *Si quis vi*, § *Differentia*, ff. de Acquirenda possessione, addidit in definitione dominii, quod sit *jus in re corporali*; nam circa res quas juristæ incorporales vocant, ut sunt jurisdictio, jus eligendi, et similia, ipsi non appellant dominium, sed quasi-dominium; nos autem indifferenter loquimur, quia circa hæc omnia potest esse vera proprietas et principalis facultas disponendi de illis, et ideo nihil vetat illam proprietatem simpliciter dominium appellare, et maxime in præsentem materia constat differentiam illam nullius esse momenti, si alioqui tales res incorporales sint

pecunia æstimabiles. Navarrus etiam cum Aretino addidit hanc particulam, *salvo jure alterius*, ut comprehendatur (inquit) dominium directum tantum, et utile tantum, quia neutrum dat jus ad utendum nisi salvo altero; sed hoc satis videri poterat in illa particula, *lege non prohibitum*, quia lex prohibet uti jure cum præjudicio alterius.

5. *Dominus ab administratore in quo distinguitur.*—*Dominiorum varii gradus.*—Addidi vero illam particulam *principale*, ut dominium ab administratore distinguerem, ac denotarem dominum proprie dici illum, qui est veluti causa principalis ejusecumque usus rei, quia propria virtute, ut sic dicam, illum exercere potest. Fieri autem potest ut alius ex commissione domini possit re uti, et potest esse tam generalis commissio, ut liceat ei de illa disponere in omnem usum, et nihilominus non erit dominus, quia semper utitur re, ut instrumento alterius. Unde, licet jus aliquod habere videatur, non tamen principale, sed ministeriale. Quocirca cavenda est etiam æquivocatio in illo termino *principale*; nam inter dominia sunt gradus, et unum excellentius alio; Deus enim, ut Deus, habet supremum et principalissimum dominium; sub illo vero Christus, ut homo, habet dominium excellentiæ, ut alibi dixi, 1 tomo tertiæ p., disp. 58, sect. secunda. Respublica etiam dicitur habere dominium altum (ut loquuntur juristæ), etiam eorum bonorum quæ sub particulari dominio alicujus hominis continentur; hic ergo non vocamus principale jus, ut de his superioribus dominiis quasi per antonomasiam dici potest, sed ut significat proprium jus, id est, quod nomine proprio, et non alterius habet, sicut dicitur principalis causa, quæ propria virtute operatur, etiamsi non sit præcipua respectu superiorum causarum. Communiter vero illa particula omittitur, quia jus, simpliciter dictum, proprium et quasi internum jus significare videtur; ille enim, qui solum de licentia domini re utitur, non tam videtur habere jus quam uti jure alieno; posset ergo illa particula omitti, quamvis ad majorem explicationem nihil impediat: comprehendere autem debet pro præsentem instituto pro quocumque vero dominio particulari et humano, sive sit omnino plenum et liberum, sive sit aliquo modo ligatum, ut in majoratu, sive sit semiplenum, ut in dominio emphyteutico, seu directo tantum, et idem est de utili, ut statim dicitur.

6. *Definitio, et explicatio ususfructus.*—

Ususfructus dicitur *jus utendi et fruendi alienis, salva substantia*, Instit., et ff. de Usufructu, in princip.; quod jus posset in præsentem sub dominio comprehendere, quia dominium utile a juristis vocatur, et proprium, ac principale jus est ad tales actus; propter illam vero particulam, *salva substantia*, deficit a perfecta ratione domini pleni, et ob eandem causam dicitur esse de rebus alienis; est autem radix seu via ad obtinendum completum dominium aliquarum rerum, scilicet fructum ejus possessionis, cujus ususfructus habentur, et hoc est habere jus fruendi, id est, potestatem comparandi dominium fructuum, qui per legem prohibiti non sint. Et ob eandem causam, proprie loquendo, versatur circa solas res quæ usu non consumuntur, quia solæ illæ sunt proprie fructiferae, quanquam improprie, et juris accommodatione, etiam rebus usu consumptilibus accommodetur, ut constat ex Instit., et ff. de Usufruct., de quo alibi, nam in præsentem hæc differentia non refert.

7. *Quid sit usus quoad jus.*—*Differentia inter usumfructum et usum ejusdem rei.*—Usus quoad jus eadem proportione definitur ab aliquibus ex Instit., et ff. de Usu et habit., quod sit *jus utendi aliena re, salva substantia*; sed, quod ad nostrum institutum spectat, ultima particula non videtur necessaria, et ita illam omittit Navarrus, quia definitio sic data solum convenit usui earum rerum, quæ ipso usu non consumuntur. Potest autem etiam dari nudus usus earum rerum, quæ eodem usu consumuntur, qui propterea esse non poterit, salva talium rerum substantia. Respondere vero potest hoc quidem esse verum de usu quoad factum; nam potest quis habere licentiam a domino utendi re, eo usu quo illa consumitur; non tamen habere locum in usu quoad jus, quia non potest quis uti re aliqua proprio jure et nomine, quin habeat dominium ejus; tum quia nemo potest consumere rem alienam suo proprio jure sine licentia domini, cui perit; tum etiam quia circa talem rem, quæ usu consumitur, nullum videtur esse posse majus dominium, quam proprium jus consumendi illam. Verumtamen licet regulariter forte non detur tale jus utendi, nihilominus dari non repugnat, quod in usuario rei fructiferae intelligi potest; nam ille, qui solum habet usum arboris, potest comedere poma ejus, et illo usu ea consumere; non tamen potest illa donare aut vendere; habet ergo verum ac proprium jus ad unum usum

pomorum, quo illa consumuntur, sine dominio illorum; nam si dominium haberet, posset etiam vendere et donare. Unde hæc est differentia inter habentem usumfructum, vel usum tantum ejusdem arboris, quod usufructuarius sit dominus fructuum, ut supra dicebamus; usuarius autem non, sed limitatum accipit jus ad proprium tantum et specialem usum, ut in citatis juribus habetur. Usus ergo in præsentī sumitur pro puro jure utendi, quod ad usumfructum non extendatur, nec ad proprium dominium; sit tamen nihilominus verum ac proprium jus, ratione cujus potest quis talem usum exigere, nec sine injustitia poterit invitus illo privari.

8. *Quid sit possessio.* — Possessio sumpta non pro re possessa, sed pro relatione ipsa, vel quasi forma, per quam dicitur possideri, a Navarro supra ita definitur cum Bartolo, in d. § *Differentia: Est jus insistendi rei non prohibita possideri*; quæ definitio obscura est, tum quia definitum ipsum quodammodo ponitur in definitione in verbo *Possideri*; tum etiam quia possessio non tantum justa, sed etiam injusta esse potest, et ideo, loquendo de possessione in communi, non videtur esse de ratione ejus ut non sit prohibita; tum denique quia æque obscurum est quid sit insistere rei. Sed advertendum in possessione justa duo intervenire. Unum pertinet ad factum, quoad est actualis occupatio, seu tentio, vel (ut quoad fieri possit, recte explicetur) habitio rei ut suæ; aliud pertinet ad jus, quod quis habet ad occupandam seu tenendam talem rem. Et quamvis nomen possessionis magis significet factum quam jus, tamen principalius est ipsum jus quam factum, et ideo illud præcipue Bartolus eo loco definit; maxime in præsentī materia, si paupertas aliquid de possessione excludit, magis est jus ipsum possidendi; et ideo etiam Navarrus illa definitione magis usus est, quam aliis quibus solet possessio facti declarari.

9. *Distinctio notanda.* — In qua duo etiam distinguenda sunt: unum est actio illa, qua res possidenda apprehenditur vel detinetur, quæ potest dici possessio actualis; quæ actio non est una certa ac determinata, aliquando enim manibus, aliquando pedibus, aliquando juxta varios modos a jure præscriptos sumitur possessio; et ideo communiter definiri solet, quod sit *apprehensio rei corpore et animo, juris adminiculo*, id est, per actionem aliquam corporalem, quæ ex juris institutione seu declaratione ad hunc effectum sufficiat;

nam cum ex sola rei natura talis actio definita non sit, oportet jure humano terminari; necesse est etiam ut fiat animo habendi illam rem ut suam, id est, tanquam jure et nomine proprio tenendam; nam qui rem alterius ipsius nomine apud se habeat, non proprie possidere dicitur, sed potius alter per ipsum. Vide Sylvest., verbo *Possessio*; et Covarr., in Regul. posses., 2 p., in princ.

10. Aliud est detentio illa quæ manet quasi habitualiter seu permanenter ex dicta apprehensione, seu possessione actuali, et hanc significavit Bartolus nomine insistentiæ, et proprie significatur communi nomine possessionis, a qua et homo possessor, et res possessa denominatur. Quia vero hæc rei detentio habitualis non consistit in aliqua physica conjunctione, vel permanente actione, aut informatione, sed in morali quodam respectu ex illa prima apprehensione relicto, ratione cujus censetur illa quasi semper adesse, quamdiu per aliud contrarium non destruitur, ideo per eandem apprehensionem solet hæc permanens possessio declarari, quæ in hunc modum intelligenda est. Quando vero hæc possessio facti accipitur et habetur sine jure ad illam, tunc quidem est possessio, sed injusta; potest autem esse justa existimatione, ut si quis putet se habere jus quod revera non habet, et tunc dicitur possessio bonæ fidei, et dici potest justa formaliter, seu in conscientia, quia ad hoc sufficit justus titulus existimatus, quamvis verus non sit. Si autem scienter sine justo titulo accipiatur vel habeatur, talis est omnibus modis injusta possessio, et malæ fidei nominatur. Et hæc sufficiant de his juribus præsentī intentioni.

11. *Alia distinctio.* — Præter hæc autem jura, distinguenda sunt ea quæ ad factum solum pertinent, ut sunt usus, qui facti appellatur, qui consistit in ea actione, qua homo capit actualem utilitatem ex re, etiamsi proprium jus ad illam non habeat. Huic respondet actualis vel potius habitualis detentio rei ad utendum illa, quando oportuerit, etiamsi non habeatur ut propria, neque cum aliquo jure in ipsa, quo modo ego habeo libros, utor autem illis quando illos lego; et illa non appellatur proprie et juridice possessio, sed tentio quædam. Unde hic etiam annumerari potest quoddam peculium, quod dicitur tantum facti; quale dici potest illud quod servus habet ex voluntate domini. Et simile potest esse peculium monasticum, ut notavit Navarr. supra, n. 14 et 15. Denique

annumerari hic etiam potest administratio rei, vel possessionis alienæ, aut non suæ; illa enim non juris, sed facti tantum esse videtur, quamvis aliquo modo dici jus potest, ut Navarrus supra loquitur; quia vero non est proprium, sed nomine alterius, ideo dicimus hanc administrationem magis ad factum quam ad jus pertinere.

12. *Objectio.* — *Solutio prima.* — *Secunda.* — *Jus dupliciter sumi potest.* — Dices: quomodo possunt hæc omnia in solo facto consistere absque jure, si fiant; in usu enim, verbi gratia, injusto, facile intelligitur usus facti sine jure utendi; si autem justus sit, non videtur posse separari ab usu, quia ut sit justus, oportet ut jure fiat, atque habeat quod ex aliquo jure nascatur. Respondeo primo non esse necessarium ut nascatur ex jure proprio, sed satis esse quod oriatur ex alieno per facultatem, seu licentiam concessam ab eo qui tale jus habet; longe enim diversum est habere aliquale dominium, aut habere tantum licentiam a domino, quod revera nullum dominium est, quod magis in sequentibus explicabitur. Deinde respondeo posse esse æquivocationem in voce *juris*; potest enim aut legem significare, quomodo distingui solet jus divinum vel humanum, etc. Alio autem modo sumitur pro morali quadam potestate ad aliquem actum vel usum. Priori modo nunquam separatur jus ab usu justo, nam qui talem usum habere potest, semper habet jus aliquod, id est, legem aliquam divinam, vel naturalem, quæ illi talem usum concedit, vel saltem approbat. Posteriori autem modo separabilis est usus licitus a jure proprio, et quasi intrinseco, prout explicavimus, quamvis semper requirat aut licentiam, vel permissionem ejus, qui tale jus habet, vel saltem ut alterius jus non obstet, ut contingit in usu rerum quæ nondum in alicujus proprium dominium devenerunt, sed in communi usu a natura concessa relicta sunt.

PRIMA ASSERTIO.

Dominia rerum esse materiam voti paupertatis, atque ex vi illius obligari voventem ad ea relinquenda.

13. *Assertio prima et communis.* — *An et quando sit peccatum contra votum paupertatis dicere rem meam.* — His positus, videndum est quomodo hæc ad materiam proximam paupertatis pertineant, aut extra illam sint, per sequentes conclusiones. Dico ergo primo: dominium rerum temporalium (per quæ sem-

per intelligimus quæ superiori capite explicata sunt) est prima et principalis pars materiæ proximæ paupertatis. Diximus autem supra vocari hanc materiam paupertatis, quia illa privat; paupertas ergo privat hoc dominio, et votum paupertatis est promissio non habendi hoc dominium; atque hoc modo dicitur dominium hoc esse materia talis voti. Sic ergo explicata conclusio est certa et communis omnium, sumiturque ex D. Thoma 2. 2, d. q. 186, art. 3, ubi voluntariam paupertatem per hoc explicat, quod est sine proprio vivere; idem autem est carere dominio, et carere proprio. Probarique potest ex verbis illis Christi, Matth. 19: *Vade, et vende omnia quæ habes, et da pauperibus*; nam verbum vendendi et dandi alienationem dominii significat, et eandem carentiam denotat verbum relinquendi ac renuntiandi, quibus aliis locis Christus utitur. Secundo, idem probari potest ex juribus in quibus paupertas voluntaria per carentiam dominii seu proprietatis explicatur, ut patet ex cap. *Non dicatis aliquid proprium*, 12, q. 1, quod sumptum est ex Augustino, in Reg., capite secundo, ubi habenti votum paupertatis non solum habere, sed etiam dicere aliquid proprium vetat, juxta illud Actor. 4: *Nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat*; quod adeo exaggerant multi ex interpretibus in eum locum, ut dicant peccare pauperem voluntarium, qui vestem vel aliam rem *meam* appellet; nam si id dicit animo et intentione ut ita sit, contra votum agit; si autem absque tali intentione ita loquitur, saltem mentitur. Quod esset verum, si particula *meam* semper significaret proprietatem aut dominium; quia vero sæpe non sumitur in eo rigore, sed solum applicatione, seu determinatione ad proprium et particularem usum, ideo prolatio illius verbi non semper peccaminosa est; imo aliquando potest esse prudens propter occurrentes circumstantias, vel propter consuetudinem, quæ interdum declarat in bono et simplici sensu proferri. Augustinus ergo non agit præcipue de modo loquendi per vocem proprii (quamvis consilium sit illum vitare), sed de re, scilicet ut nihil tanquam proprium possideatur; quod etiam late traditur in cap. *Monachi*, cap. *Super*, cap. *Cum ad monasterium*, cum aliis de statu monach., cap. *Ex parte*, de Accusat. Ac denique commendatur maxime in Concil. Trident., sess. 25, cap. 2. Tertio, est manifesta ratio, quia paupertas consistit in privatione et carentia bonorum

temporalium; ergo si sit integra, et absoluta paupertas, ut nunc loquimur, maxime excludit dominium talium rerum, quia ex dominio solent reliqui actus oriri, et quia dominium est quasi proxima ratio, per quam homo dives constituitur, vel simpliciter, vel quoad aliquid, et quia dominium est quod requirit sollicitudinem voto paupertatis contrariam, quæ in eo acquirendo vel conservando adhibetur.

14. *Assertio duas partes includens.* — Sed quæres an votum paupertatis ita excludat dominium, ut actu et necessario illud expellat si antea erat, vel impediatur si futurum sit. Respondeo, votum paupertatis, quod in religione fit, si sit solemne, vel alio modo juvetur dispositione ecclesiastici juris, habere illum effectum; votum autem paupertatis nude et ex se sumptum non habere illum, sed solum obligare posse ad relinquendum dominium, quod jam habebatur, et nullum postea acquirendum, si vovens per illud dominium se intendit privare. Prior pars, quoad vota solemnia, certa est, de qua postea multa dicturi sumus. Additur vero altera particula disjunctiva propter quædam vota, quæ in Societate emittunt coadjutores approbati; quæ licet simplicia sint, reddunt personam incapacem proprietatis et dominii, ut constat ex Extrav. *Ascendente Domino*, Greg. XIII, de quo statim postea. Altera vero pars probatur, quia tale votum paupertatis est omnino simplex; quia solum est promissio quædam non habendi aliquid proprium; nam ratio voti nude ac pure sumpta in hac promissione consummatur; ergo illa non secum affert formaliter carentiam proprii, sed solum ad illam obligat. Probatur consequentia, quia aliud est promittere, aliud dare. Item aliud est vovere, aliud votum exequi: nam qui vovet religionem, non statim fit religiosus; et qui vovet dare eleemosynam, non statim dat; sic ergo qui vovet esse pauper, id est, carere bonis, non statim fit pauper, donec illa cum effectu relinquat, vel alia non acquirat. Quæ ratio non solum probat nullum votum paupertatis, et omnino simplex, quale explicatum est, non habere de facto hunc effectum, verum etiam nec posse illum habere, quantumvis promittens velit, seclusa lege humana juvante, nisi accedat alia actio voluntaria, vel contractus, qui etiam sine voto esset per se sufficiens ad huiusmodi paupertatem efficiendam. Probatur primo, quia si de facto tale votum non habet hunc effectum, ideo

est quia non potest; si enim posset, quid impediret? Secundo id declaratur, ac probatur sequentibus illationibus.

15. *Corollarium primum: dives vovens paupertatem non caret dominio, donec de suis rebus disponat.* — Ex dictis enim sequitur primo, si aliquis dives, antequam disponat de rebus suis, in hoc temporis puncto emittat privatum votum paupertatis, ex tunc quidem obligari ad relinquendum dominium totius peculii, non tamen ex tunc et statim incipere esse pauperem, seu carere dominio suarum rerum, donec de illis disponat. Probatur, quia ex vi illius voti non transtulit illa bona in dominium alterius, neque etiam quasi pro derelictis reliquit, ut a quolibet possint usurpari tanquam bona quæ nullius sunt. Constat enim manifeste id fieri non posse, et contra justitiam commutativam peccaturum, qui talia bona usurparet, et ad restituendum ea obligari eidem, qui illa antea possidebat; ergo adhuc manent illæ res sub dominio ejusdem vovens, donec voluntaria dimissio, vel donatio, aut alienatio talium bonorum accedat. Constat autem posse separari nudum votum ab huiusmodi actione; imo, nisi talis actio ante votum præcedat, moraliter necessarium est ut tempore subsequatur, quia dispositio et alienatio rerum non potest subito fieri, sicut fieri potest votum, sed interdum necessaria est postea magna consultatio et negotiatio. Unde etiam intelligitur dominium proxime et quasi formaliter tolli per actionem illam alienativam, seu renunciativam ejus, quæ per se sola et sine voto statim efficit hominem pauperem in præsentem, quamvis illa non obliget ad talem paupertatem retinendam in futurum. Votum ergo, e contrario, solum, ac per se sumptum, non reddit statim et in præsentem pauperem, sed obligat ad prædictam actionem.

16. *Dubitatio, quando obligetur ad divitias relinquendas.—Resolutio.* — Sed quæres: quando ergo obligabitur dives, qui votum paupertatis emisit, ad relinquendas divitias; et quamdiu eas non relinquit, quomodo potest tuta conscientia simul esse dives, et habere votum paupertatis? Respondeo ex generali doctrina de obligatione voti petendum hoc esse; dictum est enim obligationem voti statim incipere, et si negativum sit, pro statim et pro semper obligare; si vero sit affirmativum, et ex intentione vovens non recipiat dilationem, etiam obligare pro statim, ita tamen ut moraliter et cum commoda potestate et op-

portunitate intelligendum hoc sit. In præsentem ergo votum paupertatis, licet per se ac primario negativum videatur, factum tamen ab eo qui nondum divitiis renuntiavit, affirmativum est, quatenus obligat ad actionem necessariam ad relinquenda omnia. Et ideo licet pro statim obliget, tamen cum morali latitudine, non enim obligat ad præcipitandam actionem, sed ad adhibendam moralem diligentiam, ut quamprimum moraliter ac prudenter possit, sese omnibus bonis spoliare. Atque in hoc sensu interpretandum est tale votum a tali persona factum, et ideo si non sit in mora, non repugnat simul habere tale votum, et adhuc esse divitem, quia dominium illud, nec contra votum acquisitum est, nec retentum, atque posset etiam dici, illum jam esse pauperem in fieri, et nondum amplius obligari per tale votum: si autem sit negligens, et in mora esse incipiat, jam non est tutus in conscientia, quamvis adhuc sit dominus; quæ duo non repugnant, ut jam dicam.

17. *Corollarium secundum: potest quis acquirere verum dominium, licet cum peccato.* — Secundo sequitur, eum, qui habet huiusmodi votum paupertatis, et accipit aliquid animo acquirendi dominium illius, vel ab eo qui potest illud transferre, vel quando res nullius antea erat, verum dominium talis rei acquirere, etiamsi acquirendo vel accipiendo peccet. Sumitur ex Navarr., comm. 1 de Regul., n. 22; et ultima pars manifesta est, quia dominium ita est materia proxima voti paupertatis, ut per illud se obliget vovens ad carentiam ejus; ergo qui acceptat dominium alicujus rei, contra votum agit; ergo peccat; de quo latius in sequentibus. Altera vero pars probatur, quia quando concurrunt omnia necessaria ad valorem actus, si fiat, tenet, licet cum peccato fiat. Sed hic concurrunt omnia necessaria ad translationem dominii, scilicet voluntas dantis, et accipientis, cum effectu, et cum potestate ex parte dantis, et capacitate ex parte accipientis; ergo. Major per se satis clara est. Minor etiam quoad omnes priores partes ex facto ipso supponitur. Ultima vero pars, in qua est difficultas, probatur, quia sola promissio non infert incapacitatem actus oppositi, ut patet inductione; nam promissio non donandi non impedit quin donatio postea facta teneat, unde nec dantem reddit impotentem ad dandum, nec rem ipsam incapacem ut donetur, et similiter promissio non nubendi non reddit incapacem ad nuptias, et sic de aliis. Ratio vero est, vel quia illi actus

non sunt formaliter oppositi, vel maxime quia tota efficacia promissionis est ex voluntate promittentis, quæ postea impeditur per voluntatem contrariam.

18. *Corollarium tertium.—Instantia diluitur.—Quot modis homo sit capax aut incapax dominii.* — Unde addo ulterius, quod licet is, qui paupertatem simpliciter promittit, simul habeat voluntatem se reddendi incapacem omnis dominii, mutata voluntate, prout mutatur acceptando dominium, jam esse capacem, vereque dominium acquirere. Ratio est, quia illa prior voluntas præter promissionem nullum intulit effectum permanentem dominio repugnantem, quia solum intulit promissionem, ut ostensum est. Dices: ipsa incapacitas est immediatus effectus talis voluntatis, nam talis voluntas efficax est, et ille effectus non videtur transcendere efficacitatem ejus. Respondeo: esto possit illa voluntas talem effectum inducere, quamdiu ipsa est, vel moraliter durat, tamen per contrariam voluntatem destruetur, et redibit homo ad priorem capacitatem; duobus enim, vel tribus modis potest homo intelligi capax, aut incapax dominii: primo, capacitate remota, et quasi radicali, ut sic dicam, quam capacitatem habet homo, eo ipso quod est naturæ rationalis et liberæ, ideoque non potest esse in homine incapacitas directe huic capacitati opposita, quia per illam destrueretur homo. Secundo, potest dici capacitas proxima voluntas formalis, vel virtualis acquirendi dominium, efficax, et non impedita, cui voluntati contraria est voluntas, et propositum nullum habendi dominium, quæ potest facere hominem incapacem dominii in sensu composito, non vero simpliciter, id est, illa permanente; nam si per contrariam voluntatem illa expellatur, tollitur illa incapacitas, et redit homo ad connaturalem et proximam dominii capacitatem, quia sola prior voluntas talem incapacitatem faciebat; illa vero per contrariam expellitur, quod locum habet sive talis voluntas licita sit, sive illicita, quia hæc incapacitas non pendet ex honestate, sed ex efficacia voluntatis.

19. *Tertio.* — Unde potest tertia capacitas distingui quasi media, quæ consistit in proxima et morali efficacia voluntatis ad acceptandum dominium; et hanc etiam capacitatem non potest homo a se auferre simpliciter, per solam voluntatem suam auferendi a se talem potestatem, sine adminiculo legis, vel sine aliquo contractu, quæ cum illa capacitate repugnet. Ratio est, quia, quantumvis homo velit

carere illa facultate, nihil a se auferat quod per contrariam voluntatem non restituatur, nec ponit impedimentum quod per eandem posteriorem voluntatem non tollatur, quia illæ voluntates sunt ejusdem ordinis et efficaciam, et ideo posterior semper potest omnino destruere priorem. Et ideo posita est prior limitatio de adminiculo legis, nam per legem applicatur voluntas superioris, quæ efficacior est, et ideo si lex ipsa et institutio Ecclesiæ adjungatur voluntati hominis promittentis paupertatem, reddatque voluntatem ejus inefficacem ad dominium acceptandum, jam non poterit homo sua sola voluntate auferre a se talem incapacitatem.

20. Addita etiam est altera limitatio de contractu, quia si homo voluntate sua se transferat in dominium alterius, vel omnia jura, ad se vel in præsentem vel in futurum pertinentia, traducat in alterum per quamdam actualem donationem, aut alium contractum, tunc ita manebit incapax proprii, ut non possit sola sua voluntate ad priorem capacitatem se restituere, quia jam est alteri jus acquisitum, quo non potest illum privare, nec sola sua voluntate contractum rescindere. Sic enim, qui sua voluntate se vendit in servum, consequenter fit incapax dominii, quatenus servus est; sic etiam religiosus fit incapax dominii per professionem. Et ob hanc causam in principio locutus sum de simplici seu pura promissione paupertatis; nam in prædictis casibus non est sola promissio aut voluntas carendi dominio, sed intervenit etiam traditio, et donatio, aut venditio aliqua, quæ secum affert illam incapacitatem; nam, eo ipso quod talis persona acceptat rem aliquam, ejus dominium transit in alium, cui se donavit, ex vi prioris contractus. Quando ergo votum paupertatis simplex omnino est, non obstat quominus per voluntatem acceptandi aliquod dominium acquiratur, quia tunc neque illa voluntas est inefficax ex vi alicujus legis, neque dominium per illam acceptatum transit in alium ex vi alicujus pacti; manet ergo apud ipsum acceptantem.

21. *Declaratio circa duo corollaria proxima.* — *Resolutio.* — Sed tunc videtur sequi quædam perplexio in hujusmodi persona, quia nec potest tale dominium apud se retinere licite, quia sicut a principio illud suscipere fuit contra votum paupertatis, ita et retinere; nec etiam videtur posse licite de tali re libere disponere, quia etiam hic est usus dominii, qui non minus repugnat voto paupertatis quam

dominium ipsum. Quid ergo faciet hujusmodi persona? Respondeo imprimis non posse in illo statu voluntarie perseverare sine culpa, tale dominium apud se retinendo, ut ratio facta probat. Quocirca si res illa immobilis sit, debet illam alienare, juxta ea quæ inferius dicemus; si vero sit ex aliis rebus quarum usu indiget, ita ut talis usus non excedat paupertatis votum, tunc debet saltem deponere animum habendi dominium in illam, aut usum ejus ex dominio manantem, sed merum usum facti. Quando autem rem ipsam, vel propter proprietatem, vel propter superfluitatem non potest apud se retinere, licite potest de illa disponere non tanquam utens dominio, sed tanquam removens impedimentum paupertatis per usum facti jam tunc licitum, supposito priori lapsu.

22. *Alia dubitatio.* — Quæri autem potest an tunc teneatur talis persona rem illam dare pauperibus, aut Ecclesiæ, vel possit suo arbitrio dare cui voluerit; nam illud prius videtur esse valde consentaneum voto paupertatis, juxta illud: *Vade, et vende omnia quæ habes.* E contrario vero hoc posterius videtur repugnare paupertati, quia videtur esse actus dominii. Dicit vero aliquis neutrum esse in eo casu faciendum, sed rem acceptam ei esse reddendam, qui dedit. At hoc nullo sufficienti fundamento dici potest, nam donatio tenuit, vel quælibet alia alienatio, quia, ut probavi, is, qui accepit, vere factus est dominus; alter ergo amisit dominium absque ulla injuria; ergo ex vi justitiæ nulla manet obligatio illi restituendi seu reddendi talem rem; sed neque ex vi charitatis aut religionis potest excogitari ratio, ob quam illi sit reddenda talis res ex præcepto, imo neque ex consilio, per se loquendo, et ex vi objecti. Illud ergo, quod de subventionem pauperum, vel consumptionem in alios pios usus, optimum consilium est; quod autem sit necessarium, affirmare non possumus; neque enim votum ad hoc obligat, neque aliud præceptum per se loquendo; suppono enim necessitates pauperum non esse adeo graves, ut ad hoc obligent; hoc enim contingens est et extrinsecum; votum autem paupertatis licet obliget ad non retinendum dominium, non tamen ad expendendum bona in hos vel illos usus. Unde quod Christus dixit, Matth. 19: *Vende omnia quæ habes, et da pauperibus*, duo consilia continet, quorum primum sine posteriori servari potest, et a multis hodie ita fit, nam dimittunt omnia, non tamen dant pauperibus; et substantia vo-

ti paupertatis est de primo, non de secundo; ergo ex vi voti paupertatis non tenetur aliquis in eo casu talia bona dare pauperibus.

23. *Resolutio: potest talem rem cui voluerit donare.* — *Assertio ultima.* — Existimo ergo rem esse arbitrariam, et in quemcumque usum honestum posse dispensari, quia per se solum est necessarium renuntiare illis bonis, seu illa relinquere; quod vero renuntiatio fiat in hujus vel illius gratiam, est quasi per accidens conjunctum et arbitrarium, non tam ratione dominii, quam quia nullum est præceptum determinans hoc potius quam illud. Et declaratur in hunc modum; nam posset talis persona rem illam a se abdicare, et nulli applicare, simpliciter illam relinquendo, ita ut a quocumque primo occupante licite accipi posset, quia per hoc implet votum, et nihil amplius facit; ergo etiam potest ita illam relinquere, ut alius, si velit, statim possit illius dominium accipere: hoc autem censetur, cum rem talem alicui donat. Denique assero, licet habenti votum paupertatis, per se loquendo, non liceat talis donatio, vel translatio dominii, supposito tamen dominio, undecumque manaverit, etiam ex actione peccaminosa, licitam esse quamcumque actionem ad honestam illius rei alienationem, et ad reditum in priorem statum paupertatis necessarium.

SECUNDA ASSERTIO.

Usumfructum, usum, et propriam possessionem esse etiam materiam proximam paupertatis, atque adeo ex vi voti relinquendam.

24. *Assertio tres partes includens.* — *Probatur prima pars assertionis, de usufructu.* — Dico secundo, usumfructum, usum, et propriam possessionem etiam contineri sub materia proxima paupertatis, atque ita hæc omnia relinquenda sunt ex vi illius voti, alioqui contra ipsum agitur. Ratio autem generalis est, quia hæc vel dominium includunt, vel aliquid æquivalens dominio alicujus rei temporalis. Quod declaratur discurrendo per singula. Et imprimis de usufructu constat esse dominium utile, quod sine dubio, licet non completum, verum tamen dominium est. Imo, quantum spectat ad utilitatem ex bonis temporalibus capiendam, hoc dominium fructuosius est quam dominium tantum directum. Unde hoc etiam dominium sufficit facere hominem divitem, eumque negotiis sæcularibus

implicare; ergo renuntiatio illius pertinet ad integram paupertatem. Denique usufructus, prout est jus utendi et fruendi re, est quid pecunia æstimabile, et qui habet illum, vere habet dominium ejus; nam hæc jura, quæ res temporales a juristis dicuntur, etiam cadunt sub dominium, seu quasi-dominium, quod ad nostrum propositum perinde est. Unde potest in hoc jure intelligi quædam quasi reflexio; nam respectu rei, qua frui et uti licet ex vi talis juris, est dominium tantum utile; tamen de hoc ipso jure est dominium proprium, quia illud distrahere licet, et in quemcumque usum convertere non prohibitum. Nec vero de hoc jure oportet fingere aliud jus, quod sit dominium ejus, ne in infinitum procedatur, sed, eo ipso quod est jus fruendi et utendi tali re, per se ipsum affert dominium sui ipsius, sicut census est jus percipiendi pensionem aliquam ex fructibus rei, in qua fundatus est; quod jus eo ipso cadit sub dominium ejus qui illud habet. Hac ergo ratione, hujusmodi jura et usufructus æque repugnant cum paupertate, ac dominium perfectum cujuscumque rei.

25. *Probatur secunda pars, de usu.* — *Objectio.* — Eadem fere rationes probant alteram partem de usu, prout accipitur pro jure utendi; nam hoc etiam jus aliquale dominium utile est; licet enim simpliciter non sit dominium illius rei, qua uti licet, est tamen tale jus ad usum ejus, ut sine injustitia prohiberi non possit. Unde tale jus est bonum temporale pretio æstimabile, quod inter divitias hominum computatur; unde excludit, si habeatur, integram paupertatem. Denique qui habet hoc jus, consequenter etiam habet dominium ejus, ideoque si injuste in illo lædatur, restitutionis obligatio orietur ex vi justitiæ commutativæ, quia læsus est in re sua; ergo qua ratione paupertas integra excludit alia dominia, excludit etiam hoc jus. Dices: qui solum habet jus utendi, non potest illud in aliud transferre donatione, aut venditione, etc., quia illud est jus quasi personale, ut constat ex jure, Instit., et ff. de Usu et habitatu. Ergo usuarius non habet dominium illius juris. Respondetur primo, negando consequentiam, nam etiam majoratus non potest alienare bonum, et tamen est dominus, et pensionarius est dominus pensionis, licet eam non possit vendere. Nam in definitione dominii ponitur, ut sit in omnem usum lege non prohibitum; si ergo alienatio ea tantum ratione non liceat, quia jure prohibita est, ob eam solam causam non excludetur domi-